

OSLO TINGRETT

KJENNELSE

Avsagt: 01.06.2018 i Oslo tingrett,
Sak nr.: 18-039103TVI-OTIR/02
Dommer: Dommerfullmektig Carsten Eriksrud
Saken gjelder: Pålegg om å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til nettsted der det gjøres tilgjengelig materiale som krenker opphavsrett m.m.

The Football Association Premier
League Limited

Advokat Hanne Kjersti Ulleren Vik

mot

Get AS
Telia Norge AS
Telenor Norge AS
Homenet AS
Nextgentel AS
Altibox AS
Ice Norge AS

Advokat Rune Opdahl

Advokat Tore Strømmen Berntsen
Advokat Are Stenvik
v/advokatfullmektig Sondre Hermann
Graasvoll

Eidsiva Bredbånd AS
Lynet Internett AS
Tussa Ikt AS
Nordmøre Energiverk AS
Eninvest AS
Breiband.no AS
Oppennet Norge AS
Innehavere av LiveTV, Ruslan
Mullokandov
Innehavere av EPLSite
Innehavere av Livefootballol
Innehavere av CricFree

KJENNELSE

Saken gjelder begjæring om pålegg etter åndsverkloven § 56c om å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til nettsted der det gjøres tilgjengelig materiale som krenker opphavsrett m.m.

1 Sakens bakgrunn

The Football Association Premier League Limited ("FA Premier League") organiserer den engelske eliteserien i fotball, Premier League, og innehar opphavsrettighetene til sendingene av fotballkampene som spilles i serien.

Ved begjæring 8. mars 2018 har FA Premier League bedt retten om å ilegge pålegg etter åndsverkloven § 56c. Begjæringen er rettet mot til sammen 14 internettilydere samt innehaverne av de fire nettstedene LiveTV, EPLSite, Livefootballol og Cricfree. Kravet går ut på at internettilyderne pålegges å blokkere sine kunders tilgang til de fire nettstedene gjennom DNS-blokkering. Bakgrunnen for kravet er at nettstedene lenker til rettighetsbeskyttet materiale som er lagret andre steder på internett, og som kan strømmes av brukerne av nettstedene.

Retten har sendt begjæringen til alle internettilyderne og den angivelige innehaveren av LiveTV, Ruslan Mullokandov, med frist for uttalelse 18. april 2018. Innehaverne av EPLSite, Livefootballol og Cricfree er ukjente for retten. De har derfor ikke fått begjæringen tilsendt. Det er likevel ikke til hinder for at begjæringen kan behandles, jf. åndsverkloven § 56e tredje ledd tredje punktum.

Mullokandov fikk sammen med begjæringen tilsendt et oversendelsesbrev på engelsk med en kort oppsummering av hva saken gjelder, og opplysning om at eventuelle kommentarer kunne sendes retten per e-post. Den 25. mai 2018 fikk retten forsendelsen, som ble sendt til en adresse i Kasakhstan som Mullokandov er registrert på, i retur. Retten konstaterer at innehaveren av LiveTV i det minste har ukjent adresse. Retten kan derfor behandle saken også mot LiveTV, jf. åndsverkloven § 56e tredje ledd tredje punktum.

Telenor Norge AS ga uttalelse til begjæringen ved prosesskriv 18. april 2018. Telenor opplyste at de hadde forelagt sin uttalelse for de øvrige internettilyderne, som i det vesentlige sluttet seg til denne og derfor ikke ville inngi egne uttalelser i saken. Retten anser derfor Telenors uttalelse for å gi uttrykk for samtlige internettilyderes syn på saken. For øvrig har ICE Norge AS for sin del bekreftet dette i et kort prosesskriv 18. april 2018, mens Tussa IKT AS i brev 16. april 2018 har gitt uttrykk for at selskapet vil etterkomme eventuelle pålegg retten måtte gi, men ellers ikke engasjere seg i saken.

FA Premier League har ved prosesskriv 20. april 2018 kommet med enkelte kommentarer til Telenors uttalelse. Retten har gitt Telenor muligheten til å kommentere dette prosesskrivet, men har ikke mottatt ytterligere uttalelser fra noen av internettilbyderne.

FA Premier League har bedt om skriftlig behandling av saken. Internettilbyderne har ikke hatt innvendinger til dette. Retten har besluttet at saken skal avgjøres på grunnlag av skriftlig behandling, jf. åndsverkloven § 56e fjerde ledd første punktum.

2 Anførsler og påstander

The Football Association Premier League Limited har i hovedsak anført følgende:

Vilkårene for pålegg etter åndsverkloven § 56c er oppfylt for LiveTV, EPLSite, Livefootballol og Cricfree.

FA Premier League er «rettighetshaver» til åndsverk som krenkes på nettstedene, både opphavsrett etter åndsverkloven § 1 og nærstående rettigheter etter åndsverkloven § 45. Internettilbyderne er opplagt «tjenesteytere som tilbyr informasjonssamfunnstjeneste som nevnt i ehandelsloven § 1 andre ledd bokstav b», og kan derfor pålegges handleplikt etter åndsverkloven § 56c. LiveTV, EPLSite, Livefootballol og Cricfree er alle «nettsted» i lovens forstand.

Det er ikke tvilsomt at de fire nettstedene gjør tilgjengelig materiale som «åpenbart krenker opphavsrett og andre rettigheter» etter åndsverkloven. Hvorvidt nettstedene selv tilgjengeliggjør det ulovlige materialet for allmennheten, er ikke avgjørende. Det er tilstrekkelig at brukerne får tilgang til materialet fra eller via nettstedene. Samtlige nettsteder lenker til rettighetsbeskyttet innhold som er lagret andre steder på internett, som deretter kan strømmes av brukerne av nettstedene. Slik lenking er ikke tillatt uten rettighetshaverens samtykke, med mindre bruken faller inn under noen av avgrensningene av enerett i åndsverkloven. FA Premier League har ikke gitt samtykke til lenkingen. Åndsverklovens avgrensninger kommer ikke til anvendelse. Det samme gjelder øvrige rettighetshavere hvis rettigheter krenkes via disse nettstedene. Hva særlig gjelder EPLSite, finner man dessuten bilder og utdrag fra andre nettsteders fotballnyheter, som innebærer ulovlig eksemplarframstilling i strid med åndsverkloven § 2.

Rettighetskrenkelsene skjer i «stort omfang», både kvalitativt og kvantitativt. Dette er dokumentert gjennom en sakkyndig rapport utarbeidet av en utreder som er engasjert av FA Premier League, jf. bilag 8 til begjæringen.

Interesseavveiningen som åndsverkloven § 56c annet ledd gir anvisning på, tilsier at pålegg gis. Hensynene som taler for at pålegg gis, veier tyngre enn ulempene pålegget vil medføre. Omfanget av ulovlig materiale som gjøres tilgjengelig på nettstedene, er stort.

Nettstedene er enkle, brukervennlige og populære. Skadevirkningene er store ikke bare for FA Premier League, men også samfunnet for øvrig. Nettstedenes virksomhet kan påvirke verdien av rettighetene til å vise Premier League-kamper, og med det vanskeliggjøre arbeidet med å finansiere driften av fotballklubber på høyt sportslig nivå, grasrotfotball og andre veldedige og samfunnsnyttige formål som FA Premier League støtter. Hensynet til nettstedene taler ikke mot blokkering. Deres hovedformål er å legge til rette for rettighetskrenkelsener, og dette tjener de penger på gjennom annonseinntekter. Heller ikke hensynet til internettilbyderne taler mot blokkering. Pålegg om slik blokkering griper ikke inn i kjernen i internettilbydernes frihet til å opprette og drive egen virksomhet. Ulempene og kostnadene ved blokkering er verken uforholdsmessig store eller kostnadskrevende. Heller ikke hensynet til informasjons- og ytringsfrihet taler mot blokkering. Ytringsfriheten skal beskytte sannhetssøking, demokratiet og individets frie meningsdannelse. Ingen av disse vil bli forstyrret ved et pålegg som begjært. For øvrig finnes ikke alternative og mindre inngripende tiltak enn blokkering. FA Premier League har forgjeves kontaktet innehaverne av nettstedene gjentatte ganger for å få stoppet krenkelsene.

Internettilbyderne bør pålegges å gjennomføre DNS-blokkering. Dette er angitt som den primære formen for blokkering i åndsverklovens forarbeider. Slik blokkering har også vært brukt i tidligere pålegg etter åndsverkloven § 56c og har vist seg effektivt. Blokkeringen må omfatte alle domenenavnene som benyttes av de ulike nettstedene. Det bes om at blokkeringens varighet ikke settes kortere enn fem år.

FA Premier League har lagt ned følgende påstand:

«1. Hver av internettilbyderne Telenor Norge AS, Nextgentel AS, Get AS, Altibox AS, Telia Norge AS, Homenet AS, Ice Norge AS, Eidsiva Bredbånd AS, Lynet Internett AS, Breiband.no AS, Enivest AS, Nordmøre Energiverk AS, Tussa IKT AS og OpenNet Norge AS pålegges:

a. å hindre eller vanskeliggjøre kundenes tilgang til LiveTV ved å iverksette DNS-blokkering av domenenavnene som i dag benyttes av nettstedet: *livetv.sx, livetvcdn.net, livetv.ru, livetv110.net, livetv111.net, livetv113.net, livetv114.net, livetv120.net, livetv121.net, livetv123.net, livetv140.net, livetv141.net, livetv142.net, livetv143.net, livetv144.net, livetv145.net, livetv100.me, livetv101.me, livetv102.me, livetv103.me, livetv104.me, livetv105.me, livetv106.me, livetv107.me, livetv108.me, livetv109.me, livetv110.me, livetv111.me, livetv112.me, livetv114.me og livetv115.me*, med subdomener.

b. å hindre eller vanskeliggjøre kundenes tilgang til EPLSite ved å iverksette DNS-blokkering av domenenavnene som i dag benyttes av nettstedet: *eplsite.com og eplsite.info*, med subdomener.

c. å hindre eller vanskeliggjøre kundenes tilgang til Livefootballol ved å iverksette DNS-blokkering av domenenavnene som i dag benyttes av nettstedet: *livefootballol.me* og *livefootballol.com*, med subdomener.

d. å hindre eller vanskeliggjøre kundenes tilgang til Cricfree ved å iverksette DNS-blokkering av domenenavnene som i dag benyttes av nettstedet: *cricfree.sc*, *cricfree.tv* og *cricfree.sx*, med subdomener.

2. Tiltakene nevnt i punkt 1 bokstav a-d skal iverksettes innen to uker etter at kjennelsen er forkynt og skal ha en varighet på fem år fra iverksettelse.

3. Innehaver av LiveTV, Ruslan Mullokandov, og innehaver(ne) av EPLSite, Livefootballol og Cricfree, dømmes én for alle og alle for én til innen to uker fra kjennelsen er forkynt å betale 389 500 – [trehundreogåttinitusenfemhundre] – kroner i sakskostnader til saksøker.»

Telenor Norge AS har i hovedsak anført følgende:

Telenor gir utelukkende gitt en uttalelse i tråd med åndsverkloven § 56e tredje ledd. Telenor har verken gjort noen subsumsjon av vilkårene i åndsverkloven § 56c eller lagt ned noen påstand om sakens materielle spørsmål. Telenor forutsetter at retten gjør en reell vurdering av om lovens vilkår er oppfylt for hvert enkelt nettsted. I tillegg ber Telenor om at kjennelsen inneholder premisser som gir veiledning for eventuelle senere saker og sikrer at lovens strenge vilkår opprettholdes i praksis.

Telenor har knyttet kommentarer til hvert av de fem vilkårene i åndsverkloven § 56c.

Ad vilkår nr. 1 om at begjæringen må være fremsatt av en rettighetshaver hvis materiale er vernet etter åndsverkloven: Telenor ser ingen grunn til å stille spørsmål ved dokumentasjonen som FA Premier League har lagt frem. Samtidig presiserer Telenor at retten må foreta en forsvarlig vurdering.

Ad vilkår nr. 2 om at materialet må tilgjengeliggjøres på et nettsted: Telenor har ingen vesentlige innvendinger til den tekniske beskrivelsen av strømmetjenestene som de fire nettstedene tilbyr, og mener retten kan legge den til grunn. Videre har Telenor presisert at lovens krav er at det «gjøres» tilgjengelig materiale som opphavsrett. Nettsteder som har tilgjengeliggjort ulovlig materiale tidligere, eller som i fremtiden kan tenkes å gjøre dette, kan ikke blokkeres dersom det på tidspunktet for rettens avgjørelse ikke gjøres tilgjengelig slikt materiale. På tidspunktet for Telenors uttalelse finnes ikke innhold på domenene *livefootballol.com* eller *livetv114.me*.

Ad vilkår nr. 3 om «stort omfang»: Lovforarbeidene stiller krav til dokumentasjon for omfanget av krenkelsen. Retten må vurdere om den fremlagte dokumentasjonen oppfyller

lovens krav for hvert av de fire nettstedene. Omfanget må vurderes både kvalitativt (skadevirkninger), kvantitativt (antall) og relativt (forholdet mellom lovlig og ulovlig innhold). Hva særlig gjelder LiveTV, er omfanget av ulovlig materiale beregnet til 76 prosent. Retten må vurdere om dette er tilstrekkelig til å beslutte pålegg om blokkering. Et nettsted med så lavt relativt omfang er ikke tidligere blitt pålagt blokkert.

Ad vilkår nr. 4 om «åpenbart krenker»: Beviskravet er høyere enn det alminnelige kravet om sannsynlighetsovervekt. Hvorvidt kravet er oppfylt, må vurderes for hvert enkelt nettsted. Felles for alle strømmetjenestene er at de ikke selv gjør tilgjengelig sportssendingene, men at de inneholder lenker til internettjenester (webhoteller, cyberlockers og bruker-til-bruker-strømmetjenester) hvor materialet gjøres tilgjengelig fra. Retten må vurdere om slik lenking innebærer en åpenbar krenkelse.

Ad vilkår nr. 5 om interesseavveiningen: Telenor anerkjenner at FA Premier League har betydelige og legitime interesser i å redusere ulovlig fildeling. Deres interesser må imidlertid veies mot andre interesser som berøres ved pålegg som begjært. Retten skal ta hensyn til informasjons- og ytringsfriheten, jf. Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Retten må da vurdere om et inngrep i disse frihetene fremstår nødvendig for å verne interessene til FA Premier League. Det kan tenkes at den lave relative andelen ulovlig innhold på LiveTV vil kunne få utslag i interesseavveiningen, mens det vil være motsatt for de tre øvrige nettstedene. Hva gjelder interessene til FA Premier League, må retten vurdere om deres anførsel om store skadevirkninger er dokumentert eller sannsynliggjort. Internettilbyderne er på sin side nøytrale formidlere av internettjenester. Det er prinsipielt inngripende å skulle begrense et fritt internett. Retten må være varsom med å gi pålegg til aktører som ikke har utvist skyld. Hva gjelder innehaverne av nettstedene, har Telenor ikke vært i kontakt med dem. Det er heller ikke Telenors rolle å foreta en selvstendig vurdering av deres interesser. Retten må ta hensyn til muligheten for alternative og mindre inngripende tiltak. Det eneste bærekraftige tiltaket er å etablere lovlige tjenester med god kvalitet, lav pris og høy tilgjengelighet som kan utkonkurrere de ulovlige tjenestene. Retten må vurdere om FA Premier Leagues forsøk på henvendelser til innehaverne til nettstedene er tilstrekkelige, sett opp mot de øvrige berørte interessene i saken.

For det tilfellet at retten gir pålegg, har Telenor ingen innvendinger til at blokkeringen skal skje i form av DNS-blokkering. Telenor har heller ikke innvendinger til den foreslåtte varigheten på fem år. For øvrig vil Telenor «rute» kunder som forsøker å nå de blokkerte nettstedene, til et annet nettsted, en såkalt «landingside».

For det tilfellet at begjæringen ikke fører frem, har Telenor lagt ned følgende påstand:

«1. Telenor Norge AS tilkjennes sakskostnader»

ICE Norge AS har, for det tilfellet at begjæringen ikke fører frem, lagt ned påstand om at FA Premier League dekker deres sakskostnader med til sammen 6000 kroner.

3 Rettens vurdering

3.1 Rettslige utgangspunkter

Åndsverkloven § 56c første og annet ledd lyder som følger:

«Retten kan etter begjæring fra en rettighetshaver pålegge tjenesteyter som tilbyr informasjonssamfunnstjeneste som nevnt i ehandelsloven § 1 andre ledd bokstav b, å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til nettsted der det i stort omfang gjøres tilgjengelig materiale som åpenbart krenker opphavsrett eller andre rettigheter etter denne lov.

Før at begjæringen skal tas til følge, må hensynene som taler for at pålegg gis, veie tyngre enn ulempene pålegget vil medføre. Ved vurderingen skal retten avveie interessene som tilsier at tilgangen til nettstedet hindres eller vanskeliggjøres mot andre interesser som berøres av et slikt pålegg, herunder interessene til den pålegget retter seg mot og innehaveren av nettstedet, og hensynet til informasjons- og ytringsfriheten. Det skal også tas hensyn til muligheten for alternative og mindre inngripende tiltak.»

Bestemmelsen gir domstolene kompetanse til å pålegge internettilydere å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til et nettsted på nærmere vilkår. Den ble innlemmet i et eget kapittel i åndsverkloven i 2013 i forbindelse med lovendringer som skulle styrke rettighetshavernes muligheter for håndhevelse av sine rettigheter ved krenkelser på internett. Det fremgår av forarbeidene at bestemmelsen er forutsatt brukt med varsomhet og forbeholdt de mer alvorlige tilfellene av opphavsrettskrenkelser på internett, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 90.

Det er foreløpig begrenset med rettspraksis om forståelsen av åndsverkloven § 56c. Frem til i dag har Oslo tingrett – som er tvungent vernet i disse sakene, jf. åndsverkloven § 56d – behandlet fem begjæring om pålegg. Ingen av avgjørelsene er blitt anket. Tingrettens kjennelser har som utgangspunkt begrenset rettskildemessig vekt. Fraværet av avgjørelser fra høyere rettsinstanser gjør det likevel mer naturlig enn ellers å se hen til hvordan tingretten har vurdert vilkårene i åndsverkloven § 56c i tidligere saker. For øvrig må lovens ordlyd og lovgivers uttalelser i forarbeidene fremdeles anses som de mest sentrale rettskildene på dette området.

Åndsverkloven § 56c første ledd angir grunnvilkårene for pålegg.

Retten kan bare beslutte pålegg på begjæring fra en «rettighetshaver». Begrepet omfatter opphavsmenn og såkalte nærstående rettighetshavere, jf. åndsverklovens kapittel 5, og

andre som har fått rettigheter etter åndsverkloven overført til seg, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 90.

Dernest må tre materielle grunnvilkår være oppfylt.

For det første må det «gjøres tilgjengelig» materiale som krenker rettigheter etter åndsverkloven, på et «nettsted». Med begrepet «nettsted» menes en avgrenset del av internett, for eksempel en samling av relaterte nettsider som man kan få tilgang til via et felles domenenavn eller en IP-adresse, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 91. Samme sted har lovgiver forutsatt at det rettighetskrenkende materiale kan «gjøres tilgjengelig» på forskjellige måter på nettstedet:

«Nettstedet kan enten være den originære ytrer (som har gjort det ulovlige materiale tilgjengelig), eller den som legger til rette for andres publisering eller tilgjengeliggjøring av slikt materiale på nettstedet. For å omfattes av begrepet, er det ikke avgjørende hva slags teknologi nettstedet og dets besøkende benytter. «Nettsted» er således ment å være teknologinøytralt med hensyn til hvordan eventuelle krenkelser gjennomføres. Begrepet omfatter både nettsteder som formidler og/eller tilbyr støttetjenester for ulovlig fildeling og nettsteder som tilbyr ulovlig strømming.»

Oslo tingrett har i «Pirate Bay»-kjennelsen 1. september 2015 (TOSLO-2015-67093) lagt til grunn at loven med dette også omfatter tilgjengeliggjøring av henvisningslenker eller hentelenker til andre nettsteder med rettighetskrenkende materiale. Retten slutter seg til denne rettsoppfatningen. Retten legger til at denne typen lenking også anses som selvstendige rettighetskrenkelser etter åndsverkloven § 2. EU-domstolen har slått fast at lenkingen innebærer en tilgjengeliggjøring for allmenheten av materialet det lenkes til, i strid med opphavsrettsdirektivet artikkel 3 nr. 1, jf. sak C-466/12 (Svensson) avsnitt 20 og sak C-348/13 (Best Water) avsnitt 19. Forutsetningen er at lenkingen gir en «new public» tilgang til materialet, det vil si en allmennhet som rettighetshaveren ikke hadde tatt hensyn til da materialet opprinnelig ble gjort tilgjengelig på internett. Hvis materialet opprinnelig ble gjort tilgjengelig uten rettighetshaverens samtykke, vil den senere lenkingen uten videre innebære en rettighetskrenkelse. Retten kan ikke se grunnlag for at kravet om tilgjengeliggjøring i åndsverkloven § 56c skal tolkes snevrere kravet om tilgjengeliggjøring for allmenheten i åndsverkloven § 2.

For det andre må tilgjengeliggjøringen av det rettighetskrenkende materialet skje i «stort omfang» på nettstedet. Dette beror på både kvantitative, kvalitative og relative vurderinger av materialets omfang, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 91:

«At innholdet på nettstedet i «stort omfang» må krenke opphavsrett m.m., innebærer at det bare vil kunne gis pålegg når omfanget av det ulovlige innholdet på nettstedet er av en viss størrelse. I utgangspunktet vil dette være en kvantitativ vurdering, men også skadevirkningen av krenkelsen vil være et relevant moment i denne vurderingen. I

tillegg må omfanget være stort i forhold til det totale innholdet på nettstedet, dvs. at det ulovlige innholdet må utgjøre en vesentlig del. Nettstedets ulovlige innhold må altså ha et «stort omfang» både i seg selv – enten kvantitativt eller med hensyn til krenkelsens skadevirkning – og i forhold til det totale innholdet på nettstedet. Dette betyr at vilkåret ikke er oppfylt dersom det ulovlige innholdet i seg selv ikke har et stort omfang, selv om dette utgjør en vesentlig del av innholdet på nettstedet. Det samme vil være resultatet dersom det ulovlige innholdet i seg selv har et stort omfang, men at dette ikke utgjør en vesentlig del av innholdet på nettstedet.»

Bakgrunnen for vilkåret er at nettsteder som i utgangspunktet driver lovlig virksomhet, men som til en viss grad også misbrukes til krenkelser av rettigheter etter åndsverkloven, ikke skal kunne blokkeres, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 59–60. Som eksempel har departementet vist til videodelingstjenesten Youtube som den fremstår i dag.

Rettighetshaveren må fremlegge dokumentasjon for så vel lovlig som ulovlig innhold på nettstedet. Retten skal ikke utelukkende se hen til krenkelser av rettigheter som tilhører den begjærende part, men også krenkelser av andres rettigheter. Det er imidlertid en forutsetning at rettighetshaveren som begjærer pålegg, har rettslig interesse i at det gis pålegg.

For det tredje må det være «åpenbart» at tilgjengeliggjøringen krenker rettigheter etter åndsverkloven. I dette ligger et krav om sterk sannsynlighetsovervekt for at materialet er ulovlig, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 91.

Hvis grunnvilkårene i åndsverkloven § 56c første ledd er oppfylt, skal retten foreta en interesseavveining i tråd med annet ledd. Retten kan beslutte pålegg bare når hensynene som taler for dette, veier tyngre enn ulempene, jf. første punktum. I tillegg til momentene som loven selv gir anvisning på i annet og tredje punktum, har lovgiver utdypet hvilke forhold som retten bør legge vekt på i avveiningen, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 92:

«Relevante momenter i vurderingen kan bl.a være krenkelsens alvorlighet, omfang og skadevirkninger og om legitime tredjepartsinteresser, herunder forbrukerhensyn, blir berørt. At også informasjons- og ytringsfriheten skal inngå i interesseavveiningen, innebærer bl.a at det skal tas hensyn til om pålegget vil ramme lovlig innhold og hvor beskyttelsesverdig dette innholdet er. Av tredje punktum fremgår det at det i vurderingen også skal tas hensyn til muligheten for alternative og mindre inngripende tiltak. Dette innebærer bl.a at rettighetshaveren normalt bør ha forsøkt å ta kontakt med innehaver av nettstedet for å få stoppet krenkelsen, før pålegg etter bestemmelsen er aktuelt.»

Pålegg ilegges «tjenesteyter som tilbyr informasjonssamfunnstjeneste som nevnt i ehandelsloven § 1 andre ledd bokstav b». Dette omfatter mellomledd som tilbyr ren videreformidling (mere conduit), mellomlagring (caching) og lagring (hosting) av

informasjon, det vil si tjenesteytere som normalt betegnes som internettilbydere, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 90–91.

3.2 Rettens vurdering av den konkrete saken

3.2.1 Overordnet

Retten legger til grunn at FA Premier League er «rettighetshaver» i lovens forstand til sendingene av fotballkampene i Premier League. Riktignok har FA Premier League ikke lagt frem nærmere dokumentasjon for dette. Like fullt har retten ikke grunn til å tvile på påstanden i begjæringen om at FA Premier League «[i] kraft av avtaler med vertskringkasterne, produsentselskapene og designere av logoer og annen grafikk innehar [...] produsentrettighetene til opptakene av kampene og opphavsretten til de ulike grafiske elementene som inngår i sendingene, samt filmingen i den grad denne oppfyller kravene til åndsverk, jf. henholdsvis åndsverkloven §§ 45 og 1.» Dette er heller ikke bestridt i saken.

Retten presiserer at det er uten betydning at FA Premier League er et britisk selskap. Åndsverklovens regler gjelder i samme utstrekning for selskaper som har sitt sete i et annet EØS-land, som for norske selskaper, jf. forskrift til åndsverkloven § 6-1 første ledd bokstav b.

Videre er det på det rene at de 14 internettilbydere som begjæringen er rettet mot, er «tjenesteytere» som kan ilegges pålegg om å hindre eller vanskeliggjøre tilgang til et nettsted.

I den videre drøftelsen av om grunnvilkårene for pålegg er oppfylt, ser retten det som hensiktsmessig å behandle de fire nettstedene hver for seg, jf. punkt 3.2.2 til 3.2.5. Deretter vil retten foreta en felles interesseavveining for de fire nettstedene, jf. punkt 3.2.6. Til slutt vil retten drøfte tiltakene som skal iverksettes, jf. punkt 3.2.7.

3.2.2 LiveTV

LiveTV er et nettsted som tilbyr brukerne gratis tilgang til live strømming av et stort antall sportsarrangementer, blant annet fotball, ishockey, basketball og tennis. Nettstedet har i tillegg et arkiv som gir gratis tilgang til videoklipp fra spilte kamper, samt en «livescore»-funksjon, det vil si live oppdatering av resultatet i pågående kamper. Hoveddomenet er *livetv.sx*. En rekke andre domenenavn omdirigerer brukeren direkte til *livetv.sx*.

Kampene er ikke tilgjengelige på selve nettstedet, men gjennom strømmeteknologi som gir brukeren tilgang til innhold som er tilgjengelig på andre nettsteder. En nærmere beskrivelse av hvordan nettstedet fungerer, er gitt i en rapport datert 7. mars 2018 som utreder Alexander Kind Petersen har utarbeidet på oppdrag fra prosessfullmektigen til FA

Premier League (bilag 3 til begjæringen). Beskrivelsen er ikke bestridt, og retten legger den til grunn for sin vurdering av LiveTV:

«Når man trykker seg inn på et av de tilgjengelige arrangementene, får man opp en oversikt over tilgjengelige kilder. I skjermbildet foran ser vi at det er seks forskjellige kilder. Når man velger én av disse, dukker det i de fleste tilfeller opp et sprettoppvindu som leder brukeren til domenet cdn.livetvcdn.net, der avspillingen starter automatisk. Unntaket er der innholdet blir direktestrømmet fra Youtube.com. Da begynner avspillingen direkte på livetv.sx.

Som nevnt innledningsvis, benytter LiveTV seg av P2P-strømming i tillegg til mer tradisjonelle strømmelinker. Lenkene til henholdsvis Sopcast- og Ace Stream-innhold åpnes ikke på siden direkte, men en applikasjon på brukerens PC startes og innholdet vises der. Dette er svært likt slik de fleste bittorrentsider opererer, der man finner selve torrentfilen på nettsiden, men den lastes ned via en applikasjon på brukerens PC. Likhetene fortsetter at også personen som ser på innholdet bidrar til å dele dette med andre seere.

På toppen av forsiden, finner man i tillegg en lenke kalt «Video archive», som er et av punktene der LiveTV tilbyr funksjonalitet ingen av de øvrige utredete nettstedene tilbyr. Der er det mulig å spille av et begrenset utvalg kamper i ettertid. Altså er det ikke bare direktestrømming som er tilgjengelig via LiveTV. Utredningen har vist at majoriteten av kamper fra den siste uken har ukorruperte opptak.»

Basert på en vurdering av den fremlagte dokumentasjonen i begjæringen har retten kommet til at grunnvilkårene for pålegg, jf. åndsverkloven § 56c første ledd, er oppfylt.

På LiveTV gjøres det tilgjengelig materiale som krenker opphavsrett eller andre rettigheter etter åndsverkloven. I første rekke viser retten til rapport 8. mars 2018 som utreder George Demetriades har utarbeidet på oppdrag fra FA Premier League (bilag 8 til begjæringen). Han har undersøkt omfanget av rettighetskrenkende materiale som har vært tilgjengelig på LiveTV og de tre andre nettstedene på elleve forskjellige tidspunkter i februar 2018. Ifølge Demetriades-rapporten var til sammen 1011 lenker til forskjellige sportsarrangementer tilgjengelige på de utvalgte tidspunktene på LiveTV. Det var klart flest lenker til kamper i Premier League. Også fotballkamper i Bundesligaen (tysk eliteserie), Serie A (italiensk eliteserie) og Primera División (spansk eliteserie) var høyt representert. I tillegg lå det ute en rekke lenker til øvelser i de olympiske leker i Pyeongchang. FA Premier League har anslått at minst 77 prosent av lenkene må anses ulovlig som følge av manglende innhenting av samtykke fra rettighetshaverne. Retten har ikke grunn til å tvile på dette anslaget.

Som ytterligere dokumentasjon for at rettighetskrenkelser finner sted, viser retten til fremlagte skjermdumper fra seks Premier League-kamper som var tilgjengelige via lenker på LiveTV i den aktuelle perioden.

Den uautoriserte lenkingen innebærer at materialet «gjøres tilgjengelig» i åndsverklovens forstand. Det er uten betydning at LiveTV ikke gir brukerne tilgang til sportssendingene direkte på nettstedet, men gjennom strømmeteknologi som redegjort for i Petersen-rapporten. Retten viser til drøftelsen i punkt 3.1 ovenfor.

Tilgjengeliggjøringen innebærer at rettighetene etter åndsverkloven «åpenbart» krenkes. Riktignok har FA Premier League ikke lagt frem dokumentasjon for at materialet som tilhører øvrige rettighetshavere, faktisk er gjort tilgjengelig uten deres samtykke. FA Premier League har imidlertid forutsatt at det foreligger en rettighetskrenkelse dersom rettighetene innehas av en rettighetshaver som generelt lisensierer sine rettigheter mot vederlag på geografisk basis. FA Premier League har vist til at rettighetene til blant annet europeisk toppfotball, internasjonal tennis og golf og de olympiske leker representerer store kommersielle verdier og normalt lisensieres til lokale kringkastere. Retten har ikke grunn til å tvile på denne forutsetningen og legger derfor til grunn at det i det minste er sterk sannsynlighetsovervekt for at minst 77 prosent av det tilgjengeliggjorte materialet krenker rettigheter etter åndsverkloven.

Etter rettens vurdering er også vilkåret om at rettighetskrenkelsene må skje i «stort omfang», oppfylt.

FA Premier League har altså dokumentert at det på elleve forskjellige tidspunkter i februar 2018 var tilgjengelig 1011 lenker til sportsarrangementer via LiveTV, hvorav minst 77 prosent av dem inneholdt rettighetskrenkende materiale. Etersom sportssendingene er direktesendte og lenkene fjernes så fort sendingene er over, har det ikke vært mulig for FA Premier League å dokumentere omfanget av rettighetskrenkende materiale på LiveTV til enhver tid. Utreder Petersen har imidlertid foretatt søk i The Internet Wayback Machine, som er en tjeneste som lar brukerne se arkiverte versjoner av nettsider gjennom tidene. I Petersen-rapporten er det lagt frem skjermdumper fra denne tjenesten som viser at rettighetsbeskyttet materiale tilsynelatende er blitt gjort tilgjengelig på tilsvarende måte som i februar 2018 på andre tilfeldig utvalgte tidspunkter. Uten holdepunkter for annet forutsetter retten at de utvalgte tidspunktene i februar 2018 gir et noenlunde representativt bilde av omfanget av uautorisert lenking til rettighetsbeskyttet materiale. Rent kvantitativt dreier det seg derfor om en meget omfattende mengde rettighetskrenkende materiale.

Videre tilsier også skadevirkningene av den uautoriserte lenkingen at rettighetskrenkelsene skjer i stort omfang.

På generelt grunnlag er direktesendte sportsarrangementer sårbare for ulovlig strømming. Slike sendinger er «ferskvare» og i realiteten bare av interesse for publikum i det tidsrommet arrangementene pågår. Ulovlig strømming innebærer derfor en krenkelse av rettighetene under hele deres livssyklus. Lovlige distribusjonskanaler som krever vederlag for tilgang til sendingene, vil opplagt kunne få problemer når de må konkurrere mot

ulovlige kanaler som tilbyr sendingene gratis. Mange som ellers ville kjøpt tilgang til sendingene på lovlig vis, vil kunne finne det mer attraktivt å strømme dem gratis i stedet. På sikt vil dette kunne utgjøre en alvorlig trussel mot rettighetshavernes mulighet til overhodet å kunne utnytte den kommersielle verdien som sportssendingene representerer.

Disse generelle betraktningene gjøre seg gjeldende med styrke i denne saken. Funnene i Demetriades-rapporten og Petersen-rapporten gjør at det fremstår sannsynlig at samtlige Premier League-kamper i løpet av sesongen gjøres tilgjengelig via LiveTV. Det dreier seg med andre ord om konsekvente, stadige og hyppige krenkelsers av rettighetene til FA Premier League. Skadevirkningene for FA Premier League kan potensielt bli store. Det er grunn til å tro at det samme gjelder rettighetshaverne til andre populære sportssendinger som gjøres tilgjengelig via LiveTV.

Etter rettens vurdering må skadeomfanget anses stort også når mengden rettighetskrenkende materiale vurderes opp mot det totale innholdet på LiveTV. Som nevnt legger retten til grunn at minst 77 prosent av innholdet på LiveTV krenker rettigheter etter åndsverkloven. Dette må i seg selv anses som «en vesentlig del av innholdet», slik lovgiver har uttrykt det i forarbeidene. Tilsvarende var tingretten i Pirate Bay-saken ikke i tvil om at en relativ andel rettighetskrenkende materiale på mellom 75 og 80 prosent var tilstrekkelig, jf. punkt 3.4 i kjennelsen. For øvrig presiserer retten at det ikke uten videre er slik at de resterende 23 prosentene er lovlig. FA Premier League har ikke fått verifisert lovligheten av denne andelen. Det er heller ikke avgjørende for retten. Ut fra den fremlagte dokumentasjonen fremstår LiveTV som et rent piratnettsted som har som formål å gi gratis tilgang til rettighetsbeskyttede sportssendinger. LiveTV er altså ikke et nettsted som i utgangspunktet driver lovlig virksomhet, og som er ment å ha krav på beskyttelse mot blokkering gjennom lovens krav om «stort omfang».

3.2.3 EPLSite

EPLSite er et nettsted som tilbyr brukerne gratis tilgang til live strømming av fotballkamper. I hovedsak gir nettstedet tilgang til kamper fra Premier League, men også andre kamper fra europeisk toppfotball gjøres tilgjengelig. I tillegg inneholder EPLSite bilder fra og lenker til nyheter fra flere britiske nettsteder, blant annet *express.co.uk*, *bbc.co.uk* og *dailymail.co.uk*. Hovedformålet fremstår like fullt å være live strømming av fotballkamper. Hoveddomenet er *eplsite.com*. Nettstedet er også tilgjengelig via domenet *eplsite.info*.

Kampene er ikke tilgjengelig på selve nettstedet, men gjennom strømmeteknologi. Retten viser til Petersen-rapporten, som er nærmere omtalt i punkt 3.2.2. Petersen-rapporten gir følgende fremstilling av hvordan EPLSite fungerer for brukerne:

«Når man trykker seg inn på et av arrangementene tilgjengelig på høyre side av forsiden, får man opp en oversikt over tilgjengelige kilder, der man kan velge mellom høy kvalitet (HD) og lavere kvalitet (SD). Ved valg av et av alternativene, åpner nettleseren en ny fane som leder brukeren til domenet eplsite.info, der avspillingen skjer automatisk. Øverst på eplsite.info er det tilsynelatende et avspillingsvindu, men dette er bare en forkledd annonse som forsøker å få brukeren til å registrere seg på tjenesten pickaflick. Man må bevege seg nedover på eplsite.info for å finne det reelle avspillingsvinduet. I tilfeller hvor kampen ikke har begynt, vil man ofte bli møtt med en mørk skjerm eller en beskjed om at kilden ikke er tilgjengelig for øyeblikket.»

Basert på en vurdering av den fremlagte dokumentasjonen i begjæringen har retten kommet til at grunnvilkårene for pålegg, jf. åndsverkloven § 56c første ledd, er oppfylt.

På EPLSite gjøres det tilgjengelig materiale som krenker opphavsrett eller andre rettigheter etter åndsverkloven. Retten viser til Demetriades-rapporten, som er nærmere omtalt i punkt 3.2.2. Ifølge Demetriades-rapporten var til sammen 36 lenker til direktesendte fotballkamper tilgjengelig på de elleve utvalgte tidspunktene i februar 2018. Med unntak av to lenker til kamper i Primera División (spansk eliteserie) dreide det seg utelukkende om lenking til kamper i Premier League. Samtlige lenker hadde rettighetsbeskyttet innhold som rettighetshaverne ikke har gitt samtykke til tilgjengeliggjøring av. Som ytterligere dokumentasjon for at rettighetskrenkelses finner sted, viser retten til fremlagte skjermdumper fra syv Premier League-kamper som var tilgjengelige via lenker på EPLSite i den aktuelle perioden.

Lenkingen innebærer at materialet «gjøres tilgjengelig» i åndsverklovens forstand. Retten viser til den tilsvarende drøftelsen for LiveTV, jf. punkt 3.2.2. Forskjellene i strømmeteknologi er uten betydning.

Tilgjengeliggjøringen innebærer at rettighetene etter åndsverkloven «åpenbart krenkes». FA Premier League har ikke samtykket i tilgjengeliggjøringen av kampene i Premier League. Hva gjelder manglende samtykke fra øvrige rettighetshavere, viser retten til den tilsvarende drøftelsen for LiveTV, jf. punkt 3.2.2.

Vilkåret om at rettighetskrenkelsene må skje i «stort omfang», er oppfylt. FA Premier League har dokumentert at det på de aktuelle tidspunktene i februar 2018 ble gjort tilgjengelig 36 lenker til fotballkamper, alle med rettighetskrenkende innhold. Retten legger til grunn at de utvalgte tidspunktene gir et noenlunde representativt bilde av omfanget av uautorisert lenking til rettighetsbeskyttet materiale. Alle kampene som ble spilt i Premier League på undersøkelsestidspunktene, var tilgjengelige. Det fremstår sannsynlig at samtlige kamper i Premier League i løpet av sesongen gjøres tilgjengelig på EPLSite, jf. Demetriades-rapporten og Petersen-rapporten. Skadevirkningene for FA Premier League og andre rettighetshavere er potensielt store. I det hele tatt fremstår EPLSite som et rent piratnettsted som har som formål å gi gratis tilgang til

rettighetsbeskyttede sendinger av fotballkamper. Under disse forutsetningene anses omfanget av rettighetskrenkende materiale på EPLSite stort ut fra både kvantitative, kvalitative og relative betraktninger. For øvrig viser retten til den tilsvarende drøftelsen for LiveTV, jf. punkt 3.2.2.

3.2.4 Livefootballol

Livefootballol er et nettsted som tilbyr brukeren gratis tilgang til live strømming av fotballkamper fra europeisk toppfotball. Hoveddomenet er *livefootballol.me*.

Kampene er ikke tilgjengelige på selve nettstedet, men gjennom strømmeteknologi. Retten viser til Petersen-rapporten, som er nærmere omtalt i punkt 3.2.2. Petersen-rapporten gir følgende fremstilling av hvordan Livefootballol fungerer for brukerne:

«Nettstedet virker oversiktlig for brukere. Det er i tillegg en egen hjelpeseksjon øverst på siden, som forklarer hvordan man spiller av kampene i detalj.

Man kan velge en kamp på forsiden, og om man ikke blir sendt videre til Bet365 sine registreringssider, så får man opp en liste over tilgjengelige kilder for kampen. I motsetning til de øvrige nettstedene, tilbys det ikke innbygde strømmelenker direkte på livefootballol.me. Enten må brukeren trykke på lenkene som leder til eksterne sider der innholdet vises, eller benytte seg av P2P-strømmelenker til bruk i Ace Stream eller SopCast. Disse åpnes da i en egen applikasjon på brukerens PC.»

Basert på en vurdering av den fremlagte dokumentasjonen i begjæringen har retten kommet til at grunnvilkårene for pålegg, jf. åndsverkloven § 56c første ledd, er oppfylt.

På Livefootballol gjøres det tilgjengelig materiale som krenker opphavsrett eller andre rettigheter etter åndsverkloven. Retten viser til Demetriades-rapporten, som er nærmere omtalt i punkt 3.2.2. Ifølge Demetriades-rapporten var til sammen 53 lenker til direktesendte fotballkamper tilgjengelig på de elleve utvalgte tidspunktene i februar 2018. Det var flest lenker til kamper i Premier League, etterfulgt av lenker til kamper i Bundesligaen (den tyske eliteserien) og Primera División (den spanske eliteserien). Samtlige lenker hadde rettighetsbeskyttet innhold rettighetshaverne ikke har gitt samtykke til tilgjengeliggjøring av. Som ytterligere dokumentasjon for at rettighetskrenkelser finner sted, viser retten til fremlagte skjermdumper fra tre Premier League-kamper som var tilgjengelige via lenker på Livefootballol i den aktuelle perioden.

Lenkingen innebærer at materialet «gjøres tilgjengelig» i åndsverklovens forstand. Retten viser til den tilsvarende drøftelsen for LiveTV, jf. punkt 3.2.2. Forskjellene i strømmeteknologi er uten betydning.

Tilgjengeliggjøringen innebærer at rettighetene etter åndsverkloven «åpenbart krenkes». FA Premier League har ikke samtykket i tilgjengeliggjøringen av kampene i Premier League. Hva gjelder manglende samtykke fra øvrige rettighetshavere, viser retten til den tilsvarende drøftelsen for LiveTV, jf. punkt 3.2.2.

Vilkåret om at rettighetskrenkelsene må skje i «stort omfang», er oppfylt. FA Premier League har dokumentert at det på de aktuelle tidspunktene i februar 2018 ble gjort tilgjengelig 53 lenker til fotballkamper, alle med rettighetskrenkende innhold. Retten legger til grunn at de utvalgte tidspunktene gir et noenlunde representativt bilde av omfanget av uautorisert lenking til rettighetsbeskyttet materiale. Alle kampene som ble spilt i Premier League på undersøkelsestidspunktene, var tilgjengelig. Det fremstår sannsynlig at samtlige kamper i Premier League i løpet av sesongen gjøres tilgjengelig på Livefootballol, jf. Demetriades-rapporten og Petersen-rapporten. Skadevirkningene for FA Premier League og andre rettighetshavere er potensielt store. I det hele tatt fremstår Livefootballol som et rent piratnettsted som har som formål å gi gratis tilgang til rettighetsbeskyttede sendinger av fotballkamper. Omfanget av rettighetskrenkende materiale på Livefootballol anses derfor stort ut fra både kvantitative, kvalitative og relative betraktninger. For øvrig viser retten til den tilsvarende drøftelsen for LiveTV, jf. punkt 3.2.2.

3.2.5 Cricfree

Cricfree er et nettsted som tilbyr brukerne gratis tilgang til live strømming av et stort antall sportssendinger, inkludert fotball. På dette nettstedet er det mulig ikke bare å strøme enkeltkamper, men også å strøme direktesendinger fra forskjellige TV-kanaler døgnet rundt. Hoveddomenet er *cricfree.sc*. I tillegg blir brukeren omdirigert direkte til dette domenet fra *cricfree.sx* og *cricfree.tv*.

Kampene og TV-sendingene er ikke tilgjengelige på selve nettstedet, men gjennom strømmeteknologi som gir brukeren tilgang til innhold som er tilgjengelig på andre nettsteder. Retten viser til Petersen-rapporten, som er nærmere omtalt i punkt 3.2.2. Petersen-rapporten gir følgende fremstilling av hvordan Cricfree fungerer for brukerne:

«[...] På midten av forsiden har de listet opp nåværende og kommende arrangementer, der «Watch»-knappen blir oransje når sendingen pågår. Ved å trykke på «Watch»-knappen, blir brukeren tatt videre til arrangementssiden, og avspilling startes automatisk. I motsetning til øvrige sider, åpnes avspillingen i samme fane, og ikke i en ny fane eller nytt vindu.

Denne siden har en unik funksjonalitet, ved at den på venstre side tilbyr direktestrømming av en rekke kanaler: Sky Sports Main Event, Sky Sports Premier League, Sky Sports Football, Sky Sports Cricket, Sky Sports News, Sky Sports F1, Sky Sports Golf, Sky Sports Mix, Sky Sports Action, Sky Sports Arena, BT Sport 1, BT

Sport 2, BT Sport 3, Eurosport, Eurosport 2, BT Sport ESPN, Sky Calcio HD, Sky Sport 1, Sky Sport 2, Bein Sports 2, Sportsnet World, Sportsnet One, Sportsnet Ontario, NBCSN, ESPN USA, ESPN 2, Fox Sports 1, Fox Sports 2, TSN 1 2 3 4 5, NFL Network, NBA TV HD, Golf Channel, At The Races, Racing UK, MLB Network, Box Nation, PTV Sports, Premier Sports, Manchester United TV, Chelsea TV, Motors TV, Star Sports, BBC 1, BBC 2 og Ten Sports.

For å se på disse direktestrømmene, må man bare trykke på ønsket kanal. Under utredningen har alle fungert minst én gang, men det er tilfeller der de ikke er tilgjengelige. Dette har ikke blitt undersøkt grundigere, men mulig det er grunnet amerikansk sendeskjema på flere av kanalene, som gjør at det ikke har vært sendinger på daværende tidspunkt.

Øverst på siden har man også mulighet til å velge hvilken sport man ønsker å se. Man får da listet opp kommende arrangementer innenfor hver sport for det neste døgn.»

Basert på en vurdering av den fremlagte dokumentasjonen i begjæringen har retten kommet til at grunnvilkårene for pålegg, jf. åndsverkloven § 56c første ledd, er oppfylt.

På Cricfree gjøres det tilgjengelig materiale som krenker opphavsrett eller andre rettigheter etter åndsverkloven. Retten viser til Demetriades-rapporten, som er nærmere omtalt i punkt 3.2.2. Ifølge Demetriades-rapporten var til sammen 364 lenker til direkte sendte sportsarrangementer – eksklusive lenker til sportssendinger på de kommersielle TV-kanalene – tilgjengelig på de elleve utvalgte tidspunktene i februar 2018. Det var flest lenker til kamper i Premier League, etterfulgt av lenker til kamper i Bundesligaen (den tyske eliteserien) og Serie A (den italienske eliteserien). FA Premier League har anslått at 95 prosent av lenkene må anses ulovlig som følge av manglende innhenting av samtykke fra rettighetshaverne. Retten har ikke grunn til tvil på dette anslaget. Som ytterligere dokumentasjon for at rettighetskrenkelser finner sted, viser retten til fremlagte skjermdumper fra seks Premier League-kamper som var tilgjengelige via lenker på Cricfree i den aktuelle perioden.

Lenkingen innebærer at materialet «gjøres tilgjengelig» i åndsverklovens forstand. Retten viser til den tilsvarende drøftelsen for LiveTV, jf. punkt 3.2.2. Forskjellene i strømmeteknologi er uten betydning.

Tilgjengeliggjøringen innebærer at rettighetene etter åndsverkloven «åpenbart krenkes». FA Premier League har ikke samtykket i tilgjengeliggjøringen av kampene i Premier League. Hva gjelder manglende samtykke fra øvrige rettighetshavere, viser retten til den tilsvarende drøftelsen for LiveTV, jf. punkt 3.2.2.

Vilkåret om at rettighetskrenkelsene må skje i «stort omfang», er oppfylt. FA Premier League har dokumentert at det på de aktuelle tidspunktene i februar 2018 ble gjort

tilgjengelig 364 lenker til sportsarrangementer, hvorav 95 prosent av dem hadde rettighetskrenkende innhold. Retten legger til grunn at de utvalgte tidspunktene gir et noenlunde representativt bilde av omfanget av uautorisert lenking til rettighetsbeskyttet materiale. Alle kampene som ble spilt i Premier League på undersøkelsestidspunktene, var tilgjengelig. Det fremstår sannsynlig at samtlige kamper i Premier League i løpet av sesongen gjøres tilgjengelig på Cricfree, jf. Demetriades-rapporten og Petersen-rapporten. Skadevirkningene for FA Premier League og andre rettighetshavere er potensielt store. I det hele tatt fremstår Cricfree som et rent piratnettsted som har som formål å gi gratis tilgang til rettighetsbeskyttede sendinger av sportsarrangementer og sendinger fra en lang rekke kommersielle TV-kanaler. Omfanget av rettighetskrenkende materiale på Cricfree anses stort ut fra både kvantitative, kvalitative og relative betraktninger. For øvrig viser retten til den tilsvarende drøftelsen for LiveTV, jf. punkt 3.2.2.

3.2.6 Interesseavveining

Grunnvilkårene for pålegg er oppfylt. Retten går så over til å foreta interesseavveiningen som åndsverkloven § 56c annet ledd gir anvisning på.

Innledningsvis peker retten på at samtlige tidligere saker etter åndsverkloven § 56c har endt med at tingretten tok til følge begjæringen om pålegg. Retten kan ikke se grunn til at interesseavveiningen skal slå annerledes ut for de fire nettstedene i denne saken. Retten viser derfor til vurderingene som er gjort i de tidligere sakene, særlig Pirate Bay-saken og «Watch Series»-kjennelsen 22. juni 2016 (TOSLO-2015-72899).

Hensynene som taler for at pålegg blir ilagt, veier svært tungt i saken. Som har retten har konstatert ovenfor, gir både LiveTV, EPLSite, Livefootballol og Cricfree uautorisert tilgang til en omfattende mengde rettighetsbeskyttet materiale. Etersom det dreier seg om direkte sendte sportsarrangementer, begås stadig nye rettighetskrenkelser. De potensielle skadevirkningene må anses betydelige, og risikoen for økonomisk tap må anses overhengende. Som nærmere drøftet under punkt 3.2.2 er direkte sendte sportsarrangementer spesielt sårbare for ulovlig strømming. Slik strømming utgjør en alvorlig trussel mot rettighetshavernes mulighet til overhodet å kunne utnytte den kommersielle verdien som sportssendingene representerer.

Behovet for å hindre tilgang til LiveTV, EPLSite, Livefootballol og Cricfree forsterkes av at samtlige fire nettsteder er populære i Norge. Fremlagte tall fra SimilarWeb viser at de var hyppig besøkt i perioden 9. desember 2017 til 9. januar 2018; LiveTV hadde 63 208 besøk fra norske datamaskiner, EPLSite hadde 53 873 besøk, Livefootballol hadde 37 092 besøk og Cricfree hadde 45 591 besøk. Dette harmonerer med statistikk fra Google Trends som viser at Norge er det landet som oftest søker etter «stream Premier League free», og er nummer fire på listen over søk etter «free Premier League». Ved slike søk dukker EPLSite, Livefootballol og Cricfree opp på førstesiden. Nettstedenes popularitet kan trolig også ses i

sammenheng med at de er svært brukervennlige. Kampene kan spilles av nærmest som om tjenesten er lovlig. For øvrig bekrefter statistikken den generelle oppfatningen om at engelsk fotball er svært populær blant nordmenn.

Hensynet til innehaverne av LiveTV, EPLSite, Livefootballol og Cricfree taler ikke mot pålegg. Som retten har lagt til grunn ovenfor, fremstår samtlige fire nettstedene som rene piratnettsteder som bevisst og notorisk krenker opphavsrett og andre rettigheter etter åndsverkloven. Formålet med nettsidene fremstår utelukkende å være å legge til rette for stadig nye krenkelser av de beskyttede rettighetene til direktesendinger av populære sportsarrangementer. Attpåtil synes det som at innehaverne tjener penger på denne virksomheten gjennom reklame på nettsidene. Slike interesser er overhodet ikke beskyttelsesverdige.

Heller ikke hensynet til de 14 internettildbyderne taler mot pålegg. Ulempene og kostnadene ved iverksettelse av tiltak som nevnt i punkt 3.2.7 nedenfor fremstår små og kan ikke karakteriseres som uforholdsmessige.

Etter rettens syn vil blokkering av LiveTV, EPLSite, Livefootballol og Cricfree ikke komme i konflikt med hensynet til yttrings- og informasjonsfriheten, jf. Grunnloven § 100 og EMK artikkel 10. Som nevnt synes nettstedene å ha som formål å legge til rette for ulovlig strømming av rettighetsbeskyttede sportssendinger. Slike ytringer ligger langt utenfor kjernen av hva yttrings- og informasjonsfriheten er ment å verne. Andelen uautorisert lenking til rettighetsbeskyttet innhold er 100 prosent på EPLSite og Livefootballol, 95 prosent på Cricfree og minst 77 prosent på LiveTV. Muligheten for at en viss andel av innholdet på LiveTV kan være lovlig, endrer ikke rettens vurdering. For det første viser retten til at det ikke uten videre er slik at de resterende 23 prosentene faktisk er lovlig innhold, jf. punkt 3.2.2. For det andre viser retten til at det utelukkende dreier seg om lenking til innhold på andre nettsteder. Disse ytringene, for eksempel på Youtube, vil fremdeles være tilgjengelige på det enkelte nettsted. Et pålegg vil derfor ikke innebære at brukerne fratras muligheten å gjøre seg kjent med ytringer som de ellers ikke ville fått tilgang til.

Retten har også vurdert mulighetene for alternative og mindre inngripende tiltak enn pålegg etter åndsverkloven § 56c. Retten kan ikke se at dette er et moment som taler mot pålegg i denne saken. Ved å forsøke å identifisere og kontakte innehaverne av LiveTV, EPLSite, Livefootballol og Cricfree har FA Premier League gjort det som med rimelighet kan forventes. FA Premier League har forsøkt å identifisere innehaverne gjennom oppslag i relevante WHOIS-databaser, uten å oppdrive pålitelig informasjon. Videre har FA Premier League lagt frem dokumentasjon for at de forgjeves har forsøkt å varsle innehaverne på grunnlag av informasjonen de har oppdrevet – både ved post, e-post og kontaktskjema og på sosiale medier. Som også lovgiver har forutsatt, jf. punkt 3.2.1, kan det ikke stilles krav om ytterligere tiltak fra en rettighetshaver før begjæring om pålegg

etter åndsverkloven § 56c sendes til tingretten. Retten kan da heller ikke se hvilke andre praktiske tiltak dette skulle være. I denne sammenhengen peker retten på at det så å si kontinuerlig publiseres nye lenker til nye sportssendinger. Det fremstår ikke praktisk mulig å sørge for fjerning av de aktuelle lenkene. Ettersom det er snakk om direktesendt innhold, har det lite for seg å fjerne lenker etter at sendingene er avsluttet. Alt i alt fremstår blokkering i henhold til åndsverkloven § 56c som det mest treffsikre og minst ressurskrevende tiltaket.

Telenor har på vegne av internettilbyderne fremhevet at «[d]et eneste bærekraftige tiltaket er å etablere lovlige tjenester med god kvalitet, lav pris og høy tilgjengelighet som kan utkonkurrerte de ulovlige tjenestene.» Retten er ikke uenig med internettilbyderne i dette synspunktet. Samtidig har retten ikke opplysninger som tilsier at FA Premier League forvalter sine rettigheter på en slik måte at selskapet selv er nærmest til å bære risikoen for at publikum gis uautorisert tilgang til dem. For øvrig viser retten til at lovgiver har forutsatt at etablering av attraktive lovlige tjenester ikke alene er tilstrekkelig å forhindre ulovlig virksomhet, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 10:

«Det er likevel vanskelig å se for seg at lovlige tjenester alene kan redusere den ulovlige bruken i tilfredsstillende omfang. Selv om det utvikles gode lovlige tjenester, vil det være vanskelig å konkurrere med det som ulovlig tilbys gratis. En tilfredsstillende reduksjon av den ulovlige aktiviteten forutsetter derfor også effektive håndhevingsmidler overfor opphavsrettskrenkelser på Internett. Etter departementets vurdering vil dette også kunne stimulere til utvikling og investering i nye lovlige tjenester, noe som vil gi brukerne et mer attraktivt tilbud, og som på sikt også kan gi rettighetshaverne økte inntekter.»

Etter dette konkluderer retten med at hensynene som taler for at pålegg gis, veier tungt, og at ulempene som pålegget vil medføre, er små. Retten beslutter derfor at det skal ilegges pålegg om å hindre eller vanskeliggjøre tilgangen til LiveTV, EPLSite, Livefootballol og Cricfree.

3.2.7 Tiltak og sikkerhetsstillelse

Når en begjæring om pålegg etter åndsverkloven § 56c tas til følge, skal retten angi hvilke tiltak tjenesteyterne skal iverksette for å etterkommet pålegget, og fristen for iverksettelse, jf. åndsverkloven § 56f annet ledd første punktum.

Retten beslutter at tilgangen til nettstedene skal hindres eller vanskeliggjøres ved blokkering av Domain Name System, såkalt «DNS-blokkering». Departementet har forutsatt at dette vil være den normale blokkeringsmetoden, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 91. Tingretten har da også besluttet DNS-blokkering i samtlige tidligere kjennelser om pålegg etter åndsverkloven § 56c. For øvrig har FA Premier League foreslått det samme, og på vegne av internettilbyderne har Telenor ikke reist innvendinger til dette.

FA Premier League har bedt om blokkering av en rekke domenenavn med tilknytning til hvert av de fire nettstedene – henholdsvis 31 domenenavn med tilknytning til LiveTV, to domenenavn med tilknytning til EPLSite, to domenenavn med tilknytning til Livefootball og tre domenenavn med tilknytning til Cricfree. Retten legger til grunn som dokumentert at samtlige domenenavn har en klar tilknytning til de respektive nettstedene, og viser til Petersen-rapporten for en nærmere redegjørelse for dette.

Telenor har på vegne av internetttilbyderne gjort gjeldende at lovens vilkår om at rettighetskrenkende materiale «gjøres» tilgjengelig, innebærer et krav om at materialet må gjøres tilgjengelig på tidspunktet for rettens avgjørelse. I denne sammenhengen har de pekt på at det på tidspunktet for deres uttalelse ikke fantes innhold på domeneene *livefootball.com* og *livetv114.me*.

Retten har imidlertid kommet til at det er grunnlag for å blokkere samtlige domenenavn som FA Premier League har begjært blokkert. Etter rettens vurdering er det ikke grunnlag for en slik innskrenkende tolkning av lovens ordlyd som Telenor synes å ta til orde for.

For det første er det ikke opplagt for retten at lovens vilkår om at det rettighetskrenkende materialet «gjøres» tilgjengelig, innebærer et krav til *når* rettighetskrenkelsene finner sted, eller at dette tidspunktet eventuelt må være når retten avsier kjennelsen. Dette spørsmålet kommer imidlertid ikke på spissen i denne saken ettersom samtlige fire nettsteder er operative i dag.

For det andre stiller loven krav om at det gjøres tilgjengelig rettighetskrenkende materiale på et «nettsted». Retten kan ikke se at loven med dette oppstiller et vilkår om at samtlige *domenenavn* som tidligere har ledet brukeren til nettstedet, må være aktive på tidspunktet for rettens avgjørelse. Det avgjørende må være om *nettstedet* er operativt på dette tidspunktet. Hensynet til den effektive virkningen av en blokkeringsbeslutning underbygger dette. Innehavere av et nettsted som brukerne beviselig har kunnet nå via flere domenenavn, vil enkelt kunne endre domenenavnene funksjon dersom noen av domenenavnene blir blokkert. Domenenavn som ikke er aktive i dag, vil altså kunne aktiveres dersom de aktive domenenavnene blokkeres. Veien til omgåelse av en blokkeringsbeslutningen vil derfor være kort.

Et høyt antall domener fremstår som en bevisst strategi for innehaverne av denne typen nettsteder. Utad kan det fremstå mer eller mindre tilfeldig om et domenenavn er aktivt eller ikke. De avdekkede domenenavnene med tilknytning til LiveTV illustrerer dette. På tidspunktet for Petersen-rapporten var domenenavnene *livetv100.me*, *livetv111.me*, *livetv112.me*, *livetv114.me*, *livetv115.me*, *livetv144.net* og *livetv145.net* inaktive. Telenor har på sin side påpekt at det ikke var tilgjengelig innhold på domenet *livetv114.me* på tidspunktet for deres uttalelse. Dette domenet var aktivt igjen på tidspunktet for FA

Premier Leagues prosesskriv to dager senere. Det domenet er fremdeles aktivt i dag. Det er derimot ikke domenenavnene *livetv111.net*, *livetv120.net*, *livetv144.net*, *livetv145.net* eller *livetv100.me*. Nettsteder som opererer på denne måten, bør innenfor rammene til åndsverkloven § 56c rammes like effektivt som andre.

For øvrig legger retten til at tingretten i Watch Series-kjennelsen besluttet blokkering av flere inaktive domenenavn, dog uten nærmere drøftelse.

Retten legger til grunn at samtlige domenenavn som FA Premier League har begjært blokkert, har klar tilknytning til de fire «nettstedene» LiveTV, EPLSite, Livefootball og Cricfree, i hovedsak gjennom omdirigering til hoveddomenet eller ved at de tidligere har fungert som hoveddomene. Samtlige fire nettsteder er operative i dag. Etter rettens syn er det derfor grunnlag for å blokkere samtlige domenenavn som er begjært blokkert.

Hva gjelder fristen for iverksettelse, setter retten denne til to uker etter at kjennelsen er forkynt for den enkelte internettilbyderen.

Videre beslutter retten at pålegget skal ha en varighet på fem år, jf. åndsverkloven § 56f annet ledd annet punktum. Tilsvarende varighet er besluttet av tingretten i tidligere kjennelser, senest i «Popcorn Time»-kjennelsen 3. november 2017 (sak nr. 17-093347TVI-OTIR/05). Internettilbyderne har ikke motsatt seg en tidsbegrensning på fem år. FA Premier League har for sin del heller ikke motsatt seg dette, men forutsatt at «en eventuell oppdatering av blokkeringskjennelsen ikke vil kreve en full ny prøving av hele saken». Til det siste bemerker retten at åndsverkloven ikke synes å åpne for en egen og forenklet prosedyre ved forlengelse av iverksatte pålegg. En annen skål er at saker om forlengelse av iverksatte pålegg både faktisk og rettslig gjerne vil kunne ligge slik an at de kan håndteres på en enklere og mer effektiv måte for alle involverte, både rettighetshaverne, internettilbyderne, innehaverne av nettstedene og tingretten.

Departementet har forutsatt at brukere som forsøker å oppsøke nettsteder som er omfattet av et pålegg, bør gis informasjon om årsaken til at nettstedet ikke er tilgjengelig, jf. Prop. 65 L (2012–2013) side 94. Ifølge departementet kan dette være nettsidene til Nasjonal kommunikasjonsmyndighet. Retten ser ikke grunn til å beslutte noe nærmere om hvilken type «landingside» brukerne rutes videre til, og overlater til internettilbyderne å gjøre de valg som er nødvendige for å oppfylle lovgivers forutsetninger.

I saker hvor retten tar til følge en begjæring om pålegg uten at innehaverne av nettstedene har hatt mulighet til å uttale seg, kan retten stille som vilkår for ikrafttredelse av pålegget at rettighetshaveren stiller sikkerhet for mulig erstatning til de saksøkte, jf. åndsverkloven § 56f annet ledd tredje punktum. Retten ser likevel ikke grunn til å stille vilkår om sikkerhetsstillelse. Vilråene for pålegg er utvilsomt oppfylt. Slik saken ligger an i dag, kan retten ikke se at erstatningsansvar vil kunne bli aktuelt med noen grad av

sannsynlighet for FA Premier League. Under slike forutsetninger vil det ikke være rimelig å stille vilkår om sikkerhetsstillelse, jf. også Prop. 65 L (2012–2013) side 94.

4 Sakskostnader

FA Premier League har fått medhold i begjæringen. Etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd har de krav på full erstatning for sine sakskostnader. Det er utelukkende innehaverne av de fire nettstedene som kan pålegges å dekke sakskostnadene. Internettilbyderne kan ikke ilegges sakskostnadsansvar for tingretten, jf. åndsverkloven § 56k.

Det foreligger ikke tungtveiende grunner som taler for å gjøre unntak for hovedregelen, sml. tvisteloven § 20-2 tredje ledd. Det forhold at innehaverne av EPLSite, Livefootball og Cricfree ikke har fått uttale seg om begjæringen, kan ikke begrunne unntak i denne saken. Deres interesser er tilstrekkelig ivaretatt gjennom åndsverkloven §§ 56i og 56j om opphevelse og bortfall av pålegg.

Advokat Ulleren Vik har lagt frem sakskostnadsoppgave på 389 500 kroner. Av dette beløpet utgjør 350 000 kroner salær for til sammen 115 timers arbeid. Retten vurderer kostnadene som nødvendige, og har lagt vekt på at det ut fra betydningen av saken synes rimelig å ha pådratt dem, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. Retten viser særlig til at FA Premier League har måttet foreta grundige undersøkelser for å fremskaffe den dokumentasjon som åndsverkloven krever. Sakskostnadskravet tas til følge.

Innehaverne av de fire nettstedene pålegges å hefte felles for hele beløpet, jf. tvisteloven § 20-6 annet ledd. Retten viser dels til at det er nær sammenheng mellom kravene som er behandlet mot nettstedene, dels til at innehaverne av nettstedene er ukjente. Hvis identiteten til en av dem skulle bli kjent, bør FA Premier League ha mulighet til å kreve hele beløpet dekket av denne ene. Hva særlig gjelder LiveTV, konstaterer retten at identiteten til Ruslan Mullokandov fremstår høyst tvilsom. For å unngå tvil om at det er den reelle innehaveren av LiveTV som pålegges sakskostnadsansvar, utelates navnet til Mullokandov fra slutningen.

SLUTNING

1. Telenor Norge AS, Nextgentel AS, Get AS, Altibox AS, Telia Norge AS, Homenet AS, Ice Norge AS, Eidsiva Bredbånd AS, Lynet Internett AS, Breiband.no AS, Enivest AS, Nordmøre Energiverk AS, Tussa IKT AS og OpenNet Norge AS pålegges
 - a. å hindre eller vanskeliggjøre kundenes tilgang til LiveTV ved å iverksette DNS-blokkering av følgende domenenavn med subdomener: *livetv.sx*, *livetvcdn.net*, *livetv.ru*, *livetv110.net*, *livetv111.net*, *livetv113.net*, *livetv114.net*, *livetv120.net*, *livetv121.net*, *livetv123.net*, *livetv140.net*, *livetv141.net*, *livetv142.net*, *livetv143.net*, *livetv144.net*, *livetv145.net*, *livetv100.me*, *livetv101.me*, *livetv102.me*, *livetv103.me*, *livetv104.me*, *livetv105.me*, *livetv106.me*, *livetv107.me*, *livetv108.me*, *livetv109.me*, *livetv110.me*, *livetv111.me*, *livetv112.me*, *livetv114.me* og *livetv115.me*;
 - b. å hindre eller vanskeliggjøre kundenes tilgang til EPLSite ved å iverksette DNS-blokkering av følgende domenenavn med subdomener: *eplsite.com* og *eplsite.info*;
 - c. å hindre eller vanskeliggjøre kundenes tilgang til Livefootballol ved å iverksette DNS-blokkering av følgende domenenavn med subdomener: *livefootballol.me* og *livefootballol.com*;
 - d. å hindre eller vanskeliggjøre kundenes tilgang til Cricfree ved å iverksette DNS-blokkering av følgende domenenavn med subdomener: *cricfree.sc*, *cricfree.tv* og *cricfree.sx*.
2. Tiltakene i punkt 1 skal iverksettes innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen og ha en varighet på 5 – fem – år.
3. I sakskostnader betaler innehaverne av LiveTV, EPLSite, Livefootballol og Cricfree, én for alle og alle for én, til The Football Association Premier League Limited 389 500 – trehundreogåttitusenfemhundre – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Retten hevet

Carsten Eriksrud

Veiledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Dokument i samsvar med undertegnet original

Oslo tingrett, 04.06.2018

*Benedikte Høivik
saksbehandler*

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.